

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล และภาคธุรกิจเอกชน

ปรีชา จรุงกิจอนันต์*

1. บทนำ

แม้ว่าภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนต่างก็ปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย และของประเทศโดยส่วนรวมทั้งในด้านการเมือง การเมือง และสังคมก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้วกลับปรากฏว่าเป็นไปในทางลบมากกว่าบวก บัญชีสำคัญอันหนึ่งที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนเป็นไปในทางลบก็คือ การขาดความเข้าใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

รัฐบาลไทยในปัจจุบันตระหนักดีว่า วิธีหนึ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้น รัฐบาลจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับภาคธุรกิจเอกชนด้วยการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน และในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศให้มากยิ่งขึ้น เพราะภาคธุรกิจเอกชนมีประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติมากกว่าย่อมจะสามารถให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และเอื้ออำนวยให้การกำหนดนโยบาย การวางแผนและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้จากการจัดตั้ง กรอ. ขึ้นมาย่อมชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของ

*ปรีชา จรุงกิจอนันต์ Ph.D. (Economics), University, of Missouri-Columbia
คณบดีคณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ภาคเอกชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งแม้ว่าจะมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางทั้งในแง่บวกและลบ เกี่ยวกับวิธีดำเนินงานและผลงานของ กรอ. ก็ตาม

บทความนี้มีจุดประสงค์ที่จะวิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ ระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนอย่างกว้าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนในอนาคต โดยแบ่งออกเป็นเจ็ดหัวข้อด้วยกัน ในข้อที่สองจะอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลต่อภาคธุรกิจเอกชน ข้อที่สามกล่าวถึงบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน ข้อที่สี่วิเคราะห์แนวโน้มของความสัมพันธ์ของรัฐบาลไทยกับภาคธุรกิจเอกชน ข้อที่ห้าวิเคราะห์อุปสรรคของความสัมพันธ์ที่ีระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน ข้อที่หกเป็นการเสนอแนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ีระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน และท้ายสุดจะเป็นการสรุปสาระสำคัญของบทความนี้

2. บทบาทของรัฐบาลต่อภาคธุรกิจเอกชน

นอกจากหน้าที่โดยตรงในการรักษาเอกราชของประเทศและรักษาความสงบภายในแล้ว รัฐบาลยังมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความมั่งคั่งขึ้นคืออย่างทั่วถึงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อีกด้วย

โดยทั่วไปแล้วรัฐบาลมีเป้าหมายกว้าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก เศรษฐกิจต้องมีความเจริญเติบโตในอัตราที่สม่ำเสมอ ประการที่สอง ราคาสินค้าและบริการไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ประการที่สาม ระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานเต็มอัตรา และประการสุดท้าย ความแตกต่างของรายได้ของประชากรมีไม่มากเกินไป

รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมาแล้วนั้นอาจมีเป้าหมายปลัดีย่อยในการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่เป้าหมายสี่ประการดังกล่าวแล้วข้างต้น ถือได้ว่าเป็นเป้าหมายที่รัฐบาลโดยทั่วไปจะต้องให้ความสำคัญ และกำหนดเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวแล้วข้างต้น รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้แก่ภาคธุรกิจ ทั้งนี้รัฐบาลจะเข้าไปมีบทบาทต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนมากขึ้นเรื่อย ๆ ควบคู่กันกับนโยบายของรัฐบาลเอง โดยทั่วไปแล้วรัฐบาลในระบบคอมมิวนิสต์และสังคมนิยมจะเข้าแทรกแซงการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนมากกว่ารัฐบาลที่นิยมระบบการค้าแบบเสรี ทั้งนี้มิได้หมายความว่าในระบบการค้าแบบเสรีนั้น รัฐบาลให้เสรีภาพแก่ภาคธุรกิจในการประกอบธุรกิจเต็มที่ โดยที่รัฐบาลมิได้เข้าแทรกแซงใดๆทั้งสิ้น ในระบบการค้าแบบเสรีนั้น การปล่อยให้กลไกแห่งราคาทำงานอย่างเสรี ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการในระบบเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการผูกขาด ปัญหาเกี่ยวกับผลภายนอก (Externalities) ปัญหาการกระจายรายได้ที่ต่างกันมาก ปัญหาความผันแปรของการผลิตและการจ้างงาน ตลอดจนปัญหาที่ผู้บริโภคไม่แสดงออกถึงความต้องการสินค้าและบริการ เพื่อหลีกเลี่ยงภาระของคนในกรณีที่สินค้านั้นเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Goods) หรือสาธารณูปโภค เช่น การป้องกันประเทศและการรักษาความสงบภายใน เป็นต้น ความบกพร่องของกลไกแห่งราคาในหลายกรณีดังกล่าวได้ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนเพื่อความสงบสุขของประชาชนส่วนใหญ่และเพื่อความยุติธรรมของสังคม การแทรกแซงดังกล่าวของรัฐบาลมักกระทำในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การออกกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติต่างๆ ได้แก่ กฎหมายป้องกันการผูกขาด การกำหนดราคาค่าจ้างขั้นต่ำและอัตราดอกเบี้ย การส่งเสริมการลงทุนด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการให้เงินสนับสนุนหรือการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ลงทุนก็ตาม นอกจากนี้รัฐบาลยังเข้าไปมีบทบาทในการผลิตสินค้าและบริการบางอย่างโดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภคต่างๆ ตลอดจนบทบาทในการใช้มาตรการการเงิน การคลัง และการค้าระหว่างประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้นด้วย การเข้าแทรกแซงของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้นย่อมส่งผลต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การที่รัฐบาลได้เข้าแทรกแซงการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็นจุดประสงค์เพื่อป้องกันการผูกขาด เพื่อคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน หรือเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคก็ตาม ได้ส่งผลให้ความสามารถในการสร้างกำไรของภาคธุรกิจเอกชนโดยทั่วไปลดลง ภาคธุรกิจเอกชนโดยทั่วไปรู้สึกว่าการแทรกแซงของรัฐบาลได้เพิ่มภาระให้แก่ตนมากขึ้นและเริ่มมีปฏิริยาตอบโต้การแทรกแซงของภาครัฐบาลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันสิทธิของตนเอง และเพื่อโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนในการสร้างกฎและกติกาท่าง ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อภาคธุรกิจเอกชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เรื่องนี้ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางโดยทั่วไปว่า รัฐบาลควรจะลดบทบาทของตนเองให้น้อยลง โดยเฉพาะผู้ที่นิยมระบบการค้าแบบเสรีได้ให้ข้อคิดเห็นว่า รัฐบาลควรก้าวเข้ามาเพียงเพื่อที่จะส่งเสริมการทำงานของตลาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ รัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการจัดหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ภาคเอกชน ส่งเสริมการแข่งขัน สนับสนุนการเคลื่อนย้ายทรัพยากรไปให้แหล่งที่สมควรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้น

3. บทบาทของภาคธุรกิจเอกชนต่อระบบเศรษฐกิจ

ภาคธุรกิจเอกชนเป็นภาคซึ่งมีความสำคัญที่สุดในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทั้งเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างงานและกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจทำงาน นอกจากนี้ยังเป็นภาคที่สร้างฐานภาษี ซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งเชื้อเพลิงที่สำคัญของรัฐบาลอีกด้วย ดังนั้น ภาคธุรกิจเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อดักฐานจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน และสหรัฐอเมริกา ได้ชี้ให้เห็นบทบาทและความสำคัญของภาคธุรกิจเอกชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างเด่นชัด

นอกจากบทบาทในด้านการผลิตสินค้าบริการและการสร้างงานแล้ว ภาคธุรกิจเอกชนยังได้เข้าไปร่วมมีบทบาทสำคัญในกิจการของสังคมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรทางธุรกิจขนาดใหญ่ของภาคเอกชนได้ตื่นตัวและเข้าไปมีบทบาททางสังคมมากขึ้น

เช่นการเข้าไปมีบทบาทในด้านการส่งเสริมการศึกษา การกีฬาและการกุศลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีส่วนเข้าร่วมประชุมสัมมนาในระดับรัฐบาล ตลอดจนเข้าร่วมเป็นกรรมการชุดต่างๆ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากขึ้น

อย่างไรก็ดีการเข้าไปมีบทบาททั้งในด้านการสังคมและการเมืองของภาคธุรกิจเอกชน ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งแง่ลบและแง่บวก ฝ่ายที่มองภาคธุรกิจเอกชนในแง่ลบเห็นว่าภาคธุรกิจเอกชนอาจใช้อิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อสกัดกั้นผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าที่จะทำงานเพื่อผลประโยชน์ของสังคมอย่างแท้จริง ความเห็นแก่ตัวของภาคธุรกิจเอกชนจะก่อผลเสียแก่สังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ความพลอยภัยของผู้บริโภคโดยทั่วไปอาจลดลงเนื่องจากผู้ผลิตผลิตสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน สภาพการทำงานในสถานประกอบการอาจไม่ดีเท่าที่ควร ผู้ใช้แรงงานอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง เป็นต้น

ฝ่ายที่สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้าไปมีบทบาทในการร่วมแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมากขึ้น มีความเห็นโดยทั่วไปว่า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาขาดแคลนอาหารเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัญหาผลกระทบจากภายนอก และปัญหาอื่นๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้นมีมากกว่าที่รัฐบาลจะสามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เนื่องจากรัฐบาลอาจขาดแคลนทรัพยากร หรือความชำนาญที่จะแก้ไขปัญหานั้น ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวย่อมจะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

4. แนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับภาคธุรกิจเอกชน

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยและภาคธุรกิจเอกชน ย้อนหลังตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทต่อการประกอบธุรกิจของภาคธุรกิจเอกชน ทั้งทางตรงและทางอ้อมมากขึ้นตามลำดับ ลักษณะของความสัมพันธ์เป็นไปในรูปของการเข้าควบคุมการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน โดยการออก

กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ภาคเอกชนปฏิบัติตามที่รัฐบาลเห็นว่าเหมาะสม สาเหตุที่รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าไปมีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน พอสรุปได้ดังนี้ คือ

ประการแรก เมื่อระบบเศรษฐกิจได้รับการพัฒนามากขึ้นและการค้าระหว่างประเทศได้มีบทบาทต่อภาวะเศรษฐกิจของไทยมากขึ้นตามลำดับรวมทั้งภาวะเศรษฐกิจของโลกได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจของไทยยิ่งขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนเพื่อกระตุ้นให้ภาวะเศรษฐกิจเจริญเติบโตไปในทิศทางที่รัฐบาลเห็นว่าเหมาะสม บทบาทดังกล่าวของรัฐบาลย่อมมีผลกระทบต่อภาคธุรกิจเอกชนอย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้

ประการที่สอง เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มบริการด้านสาธารณะต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของประชากรและองค์กรทางธุรกิจ โดยเฉพาะด้านความมั่นคงปลอดภัย นอกจากนี้รัฐบาลยังจำเป็นต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อที่จะกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงและยุติธรรม ภาระดังกล่าวทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปมีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนและองค์กรทางธุรกิจมากขึ้น

ประการที่สาม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ส่งผลให้กระบวนการผลิตสินค้าและบริการ ตลอดจนการใช้จ่ายเงินรายสัปดาห์สูงขึ้น สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำรงชีวิตของผู้ใช้แรงงาน ผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน ปกป้องสิทธิและสวัสดิภาพของผู้บริโภค ตลอดจนรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาวะที่เหมาะสม เพื่อสร้างความสงบสุขให้แก่สังคมส่วนรวม

ประการที่สี่ เมื่อเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองขึ้น การแข่งขันทางธุรกิจย่อมมีมากขึ้น องค์กรทางธุรกิจได้รับการพัฒนาและมีรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม รูปแบบของ

การประกอบธุรกิจมีลักษณะสลับซับซ้อนมากขึ้น ได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มธุรกิจ ตลอดจนขยายฐานอำนาจทางธุรกิจออกไปในรูปแบบใหม่ ๆ การขยายฐานอำนาจดังกล่าวได้ส่งผลให้อำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศตกอยู่ในมือของชนกลุ่มน้อย รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการกำกับหรือบรรเทาอำนาจการผูกขาด และส่งเสริมการแข่งขันเพื่อกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจออกไป ตลอดจนเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าลักษณะของความสัมพันธ์ที่รัฐบาลมีต่อภาคธุรกิจเอกชนเป็นไปในรูปแบบของการเข้าไปควบคุม ในหลายกรณีได้สร้างความไม่เข้าใจ และไม่พอใจให้แก่ภาคธุรกิจเอกชนถึงแม้ว่าในระยะหลังรัฐจะพยายามสร้างความเข้าใจอันดีกับภาคธุรกิจเอกชน และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศมากขึ้น การเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมใน กรอ. เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่ารัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเข้าใจอันดี และความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนในการแก้ไขปัญหาบางอย่างของประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม ช่องว่างของความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนยังมีอยู่มาก และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งจะได้อภิปรายและชี้ให้เห็นปัญหาดังกล่าวต่อไป

5. อุปสรรคของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน

ถึงแม้ว่าทั้งรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนจะตระหนักถึงประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายและประเทศชาติจะได้รับจากความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีของทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างดีก็ตาม แต่ปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนโดยทั่วไปไม่สู้จะราบรื่นเท่าที่ควร อุปสรรคของความสัมพันธ์ที่ดีของรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน พอสรุปได้ในสาระสำคัญดังนี้ คือ

ประการแรก การขาดความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยทั่วไปแล้วภาคธุรกิจเอกชนมีเป้าหมายในการประกอบธุรกิจเหมือน ๆ กัน คือ มุ่งสร้างกำไรให้ได้มากที่สุด

ที่สุด ซึ่งอาจเป็นกำไรในระยะสั้นหรือระยะยาวก็ตาม แต่เป้าหมายการบริหารงานของรัฐบาลโดยทั่วไปมุ่งที่จะสร้างความเจริญและความสงบสุขให้แก่สังคมโดยรวม ในหลายกรณีรัฐบาลจึงจำเป็นต้องสร้างกฎระเบียบต่างๆ ขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อเป้าหมายการประกอบธุรกิจของภาคธุรกิจเอกชน นักธุรกิจบางคนที่ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของรัฐบาลดังกล่าวจึงอาจมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อรัฐบาลและโต้ตอบการกระทำของรัฐบาลในทางลบ

ข้าราชการบางส่วนยังมีค่านิยมแบบเก่าที่คิดว่าข้าราชการคือนายของประชาชน และอาจปฏิบัติต่อภาคธุรกิจเอกชนด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ข้อบกพร่องบางประการในระบบราชการได้ผลักดัน หรือเปิดโอกาสให้ข้าราชการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนขาดศรัทธาในข้าราชการและรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

ในขณะที่ฝ่ายเอกชนมองว่าข้าราชการเป็นฝ่ายแสวงหาผลประโยชน์และใช้อำนาจอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม ข้าราชการโดยทั่วไปก็มองดูภาคธุรกิจเอกชนว่าเป็นกลุ่มชนที่เห็นแก่ตัว พยายามกอบโกยผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมของสังคม ถึงแม้ว่าการมองของแต่ละฝ่ายอาจมีส่วนถูกต้องในบางกรณี แต่ส่วนหนึ่งของการขาดความไว้วางใจและเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นผลมาจากการขาดการสื่อสารที่ดีและเพียงพอระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน

ประการที่สอง รัฐบาลมีนโยบายหลายประการที่ไม่ต่อเนื่องและขัดเจน การที่รัฐบาลขาดนโยบายที่ต่อเนื่องและชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ ได้ส่งผลให้ภาคเอกชนเกิดความลังเลในการตัดสินใจลงทุน ความไม่แน่นอนของนโยบายของรัฐบาลได้เพิ่มความเสี่ยงในการลงทุนประกอบการและสร้างความไม่พอใจให้แก่ภาคธุรกิจเอกชนในระยะเวลาที่ผ่านมา

ประการที่สาม รัฐบาลได้สร้างระบบควบคุมและส่งเสริมที่ภาคธุรกิจเอกชนไม่สามารถปฏิบัติตามได้ การสร้างระบบควบคุมและส่งเสริมของรัฐบาลโดยไม่คำนึงว่าจะ

สามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นจริงได้หรือไม่นั้น ใ้ก่อก่อให้เกิดความล่าช้า ความเข้าใจผิดและความเสียหายแก่ภาคธุรกิจเอกชน ข้าราชการบางส่วนอาจฉวยโอกาสจากความบกพร่องดังกล่าวสร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพวกพ้องโดยมิชอบ ซึ่งส่งผลในทางลบต่อความสัมพันธ์ที่ดีของรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน

6. แนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับภาคธุรกิจเอกชนนั้น เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน ดังนั้นการประสานความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนจึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา รวมทั้งต้องเข้าใจถึงปัญหาอย่างลึกซึ้ง และต้องอาศัยการทัศนคติที่กล้าหาญและเด็ดเดี่ยวของทั้งฝ่ายรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนที่จะต้องหันหน้าเข้าหากันและร่วมกันแก้ไขปัญหาค่าง ๆ อย่างใจกว้างและจริงจัง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ ผู้เขียนขอเสนอแนวทางแก้ปัญหามาและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีของรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนในอนาคตไว้อย่างกว้าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

ประการแรก ทั้งฝ่ายรัฐบาลและธุรกิจเอกชนจะต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อกันเพื่อลดระดับความไม่เข้าใจและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจทำได้โดยส่งเสริมให้ข้าราชการและภาคธุรกิจเอกชนได้มีโอกาสติดต่อกันและพบปะสังสรรค์กัน ตลอดจนสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่าง ๆ ของแต่ละฝ่ายให้มากขึ้น การจัดให้มีการประชุมสัมมนาร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่สามารถสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจให้เกิดขึ้นได้

ประการที่สอง รัฐบาลควรให้เสรีภาพแก่ภาคธุรกิจเอกชนในการประกอบธุรกิจให้มากที่สุดเท่าที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมส่วนรวม สิ่งใดที่ภาคธุรกิจเอกชนสามารถปฏิบัติได้ดีกว่า รัฐบาลก็ควรปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ปฏิบัติโดยรัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและรักษากฎกติกาอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม รัฐบาลไม่ควรเข้าไปทำธุรกิจแข่งขันกับภาคเอกชน เพราะจะทำให้ภาคธุรกิจเอกชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรัฐบาลได้

ประการที่สาม รัฐบาลจะต้องมีนโยบายเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องและแจ่มชัด จะต้องปรับปรุงโครงสร้างภาษี ตลอดจนกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ง่ายในเชิงปฏิบัติ โครงสร้างของภาษีจะต้องสามารถกระตุ้น หรือช่วยเสริมสร้างให้ประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดความเจริญเติบโตของภาคธุรกิจเอกชนและเศรษฐกิจโดยรวม

ประการที่สี่ รัฐบาลจะต้องสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่ข้าราชการ เพื่อที่จะบริการภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างของระบบราชการให้มีความคล่องตัวและสามารถให้บริการแก่ภาคเอกชนอย่างรวดเร็วทั่วถึงและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ข้าราชการจะต้องมีวินัยและมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน

ประการที่ห้า ภาคธุรกิจเอกชนจะต้องใจกว้างที่จะพิจารณาและปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงการแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม และตระหนักถึงความสำคัญของการมีความสัมพันธ์อันดีกับภาครัฐบาล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นหลัก เมื่อมีโอกาสภาคธุรกิจเอกชนจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในกิจการของสังคมให้มากขึ้น ผู้บริหารองค์กรทางธุรกิจจะต้องแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์และเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น การเข้าร่วมกับรัฐบาลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมด้วยความจริงใจจะนำมาซึ่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นได้ ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีจะตกอยู่ที่สองฝ่ายและแก่ประชาชน

7. สรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวก ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น การขาดความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากขาดการสื่อสารที่ดีและเพียงพอ การที่รัฐบาลมีนโยบายหลายประการไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง ตลอดจนการสร้างระบบควบคุมและ

ส่งเสริมที่ภาคธุรกิจเอกชนไม่สามารถปฏิบัติตามได้ สิ่งเหล่านี้ได้นำมาซึ่งความกินแหนงแคลงใจของทั้งสองฝ่าย และกระทบถึงความสัมพันธ์ที่ดีตลอดมา เพื่อที่จะส่งเสริมให้รัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและผลประโยชน์จะตกกับทั้งสองฝ่ายและส่วนรวม ทั้งรัฐบาลและภาคธุรกิจจะต้องหันหน้าเข้าหากันและพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อกัน รัฐบาลควรเข้าไปควบคุมการประกอบธุรกิจของเอกชนเฉพาะส่วนหนึ่งที่เห็นว่าจำเป็นเท่านั้นโดยจะต้องไม่เข้าไปแข่งขันกับภาคธุรกิจเอกชนเสียเอง สิ่งใดที่พิจารณาเห็นว่าภาคธุรกิจเอกชนสามารถทำได้ดีกว่ารัฐบาลก็ควรให้เสรีภาพแก่ภาคธุรกิจเอกชนทำสิ่งนั้นได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่ข้าราชการรวมทั้งการมีนโยบายที่ต่อเนื่องและชัดเจน สร้างกฎเกณฑ์ที่ภาคธุรกิจเอกชนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายและรัดกุม ส่วนภาคธุรกิจเอกชนก็ต้องปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองโดยหลีกเลี่ยงการหาผลประโยชน์ที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม และพยายามส่งเสริมกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ของสังคมและตระหนักถึงผลประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาล ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ดร. แสง สงวนเรือง “แนวทางการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับธุรกิจ” พิมพ์ในเอกสารการประชุมทางวิชาการด้านกาจัดการประจำปี 2521 เรื่อง *การบริหารภาครัฐบาลและภาคเอกชนในประเทศไทย* จัดโดย สมาคมกาจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย ในวันที่ 25 ถึง 27 มิถุนายน 2521
- Fred Luthans, Richard M. Hodozetts, Kenneta R. Thampson “*Social Issues in Business*” Third edition, Macmillan Publishing Co., Inc., 1980.
- Keith Davis, William C. Frederick, Robert L. Blomstrom “*Business and Society*”. Concepts and Policy Issues, McGraw-Hill, Inc., 1980.